ЗВОН

Беларуская штодзенная палітычна-літэратурная часопісь.

Рукапісы павінны быць перапісаны чытэльна. Аплата прынятых рукапісау залежыць ад рэдакцыі. Рукапісы назад не выдаюцца.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: м. Менск, Юбілейны дом.

Цана нумару 1 марка.

ГОД ВЫДАНЬНЯ I.

РЭДАКЦЫЯ адчынена штодня ад 9—12 гадз. і ад 5—7 гадз.

Цана абвестак:

за 1 радок за тэкстам . 2 м.
шукаючым працы, за абвестку . . . . 2 м.

№ 11. Менск, Серада, 17 верасьня 1919 г. № 11.

ПАЎСТАНЬ...

Паустань з народу нашага, прарок,
Праявау бураломных варажбіт,
І мудрым словам скінь з народу урок,
Якім быу век праз ворагау спавіт!
Зьбяры у вадну усю Беларусь-сямью,
Вазьмі з яе прысягу і зарок,
Што не прадасьць сябе, сваю зямлю...
Зьняць путы Бацькаушчыне устань, прарок!

Паустань з народу нашага, пясьняр,
Былых і будучых вякоу баян,
І у бурны песьні кліч, як буры удар,
З віхрамі загудзі пад звон кайдан.
Гудзі над Беларусяй з краю у край,
У сэрцах сьпячых распалі пажар,
Над курганамі пяруном зайграй!
Збудзіць нябошчыкау паустань, песьняр!

Паустань з народу нашага, ваяк,
І волатам на Юрьевым кані
Народ аграблены—бы з торб жабрак—
За Бацькаушчыну павядзі у вагні!
Шлях к хвале Беларусі пакажы,
Зьмяці з палёу яе чужых бадзяк,
На стражы стань гранічнае мяжы...
Свой край заваяваць паустань, ваяк!

Паустань з народу нашага, уладар,
Адбудаваць свой збураны пасад,
Бо твой народ забыу, хто гаспадар
І хто яго абдзер з каронных шат.
На уладара жджэ Беларусь дауно,
І жджэ цябе уладарства божы дар,—
Вялікае, магутнае яно...
Пад Беларускі Сьцяг прыдзі, уладар!

Янка Купала.

Калісбэрг, 28/VIII 1919 г.

Прыезд у Менск Начальніка Польскай Дзяржавы

Гэтымі днямі прыезджае да Менску Начальнік Польскай Дзяржавы, Язэп Пілсудзкі. Гэта дзякуючы яму наш змучаны, абяздолены край збауляецца ад крывавага панаваньня над намі маскоуцау. Гэта ен зьвяртауся да насяленьня Беларусі з адозваю, у каторай абвяшчау, што нясе нам волю і збауленьне ад векавой крыуды і няволі. „Гэтая няволя добра ведама і мне самому, як радзіушамуся на гэтай нешчасьлівай зьямельцы“,—пісауен упамянёнай адозве. „Хачу вам даць магчымасьць разьвязаць унутраные нацыянальные і рэлігійные справы так, як самі захочаце, бяз жаднага прымусу або уціску з боку Польшчы,“—казау ен далей.

“Прывет табе, Начальніку Польскай Дзяржавы, на тваей роднай зямельцы—Беларусі!

Конкрэтные крокі па беларусізацыі школы у нашым краю.

У добрага агародніка растуць у рад ружы, колер каторых пераходзіць ад цемна-чырвонага да сьветла-ружовага. Гэты перэход ад аднае хварбы да другой робіць на чалавека велькае эстэтычнае уражэньне. Славянскіе мовы—гэта тые самые ружы. Брак аднэй з іх псуе гармонію, якую стварыла прырода, робіць прорву паміж мовамі. Да гэтага часу беларуская мова ня мела права грамадзянства, і нам кідалоеся у вочы пустое мейсцо паміж славянскімі мовамі: велікарускай, украінскай і польскай. Цяпер гэтага пустога мейсца ня будзе: яго зойме пекная кветка-ружа, *мова беларуская.*

Конкрэтна беларусізацыя школы павінна выявіцца перш усяго у праваджэньні мовы беларускай у школу. Пры гэтым магчымы тры выпадкі: 1) настаунікі ня ведаюць мовы беларускай, 2) настаунікі знаюць беларускую мову, як размоуную, і ня ведаюць літэратуры і 3) настаунікі гавораць па-беларуску і ведаюць літэратуру, па скольки яна есьць.

1) У першым выпадку беларуская мова павінна выкладацца асобна запрошаным настаунікам. Дзеці павінны ужываць у размове сваю беларускую мову. Настаунікі павінны вытлумачыць, што няма ніякага сораму ужываць роднай мовы і глядзець, каб ня было кпін над ею.

2) Настаунікі, ведаючые беларускую мову, як размоуную, павінны ужываць яе і у зносінах з вучнямі, і у зносінах з народам, а так сама і паміж сабою. Праслухаушы курсы беларусазнауства, якіе змогуць выкладаць і літэратуру беларускую і другіе навукі, ужываючы тэрміны другіх славянскіх мовау, пэкольки яшчэ не апрацована свая тэрміналёгія.

3) Гэтые настаунікі ня толькі могуць весьці выкладаньне па-беларуску, але павінны запісваць свае лекцыі, каб такім парадкам утварыць сваю, яшчэ не багатую, вучэбную літэратуру.

Для настаунікау 1-ай і другой катэгорыі патрэбны кароткатэрміновые курсы. Курсы гэтые пе навучаць настаунікау 1-ай катэгорыі гаварыць па-беларуску, але яны дадуць ім навуку, як трэба узяцца за працу, каб самавукам, з кніг і з размовы з народам, дастаць тое, чаго у іх няма.

Курсы гэтые павінны быць пэрыядычнымі і адчыняцца кожнае лето на паутара месеца, так што можна будзе за лето зрабіць два такіх курсы на дзьве зьмены настаунікау. Настаунікам робіцца у канцы курсау колеквіум, і хто мала вынес з курсау, на другі год павінен зноу праслухаць курсы. Разам з беларусазнауствам на курсах трэба зьвярнуць увагу на лепшые мэтоды выкладаньня і на тое, каб ручная праца, як мэтод тэхнічнага разьвіцьця дзяцей, зрабілася абавязковай у школе.

Польская мова так сама павінна выкладацца на курсах, як абавязковы прадмет.

Разам з тым патрэбны курсы агітатарау нацыянальнай ідэі на Беларусі. На колькі мне вядома, пры статыстычнай перапісі 1917 г. толькі жменька беларускай інтэлігэнцыі узялася за перапісь, каб пашыраць сьвядомасьць сярод беларусау. Патрэбны так самы раз'езны тэатр. Усе дзеячы беларусы для свае чыста-нацыянальнай і культурнай працы павінны дастаць доугатэрміновые пропускі на раз'езды па усей Беларусі.

6/IX 1919 г.

X.

Як ня кінь, то усе клін.

Аб долі настауніка, звычайнага народнага вучыцеля, у праклятые часы маскоускаго царызму, умелі толькі пісаць ды гаварыць, а часамі й фільонтрапічна спачуваць няшча-

снаму, убогаму працаунiку на нiве народнай асьветы. Загрымела рэволюцыя, пранеслася над галовамi загнанага бяспраунаго народнага настаунiцтва, дзе-кагo морально скалечыла, зрабiушы сьляпым бальшавiцкiм паслугачом, а iстота справы засталася тою самаю.

„Як ня кiнь, то усе клiн“, кажа нашая старая прыказка. „Сярод нас большасьць такiх, што пры усялякiм рэжыме лiчаць для сябе за абавязак быць полiтычна „неблагонадежными“,гаварыу прошлаю зiмою на агульным сходзе профэсiянальнага саюзу адзiн з менскiх настаунiкау. Царскi урад за гэту самую „неблагонадежность“ высылау настаунiкау у Сыбiр i Архангельскую губэрню; бальшавiцкi урад у гэтым сэнсе рабiу яшчэ мудрэй. Нiкчэмная настаунiцкая пэнсiя выплачывалася скрупулезнымi часьцямi i зацягвалася гэтая выплата без канца. Правы настаунiцтва, якiе й былi раней, зьвялiся на нiшто, а былi гэтыя правы настолькi важнымi, што валасны старшыня, або вясковы стараста мог засадзiць настаунiка у „халодную“ сваею уласнаю уладаю; хаця практыка немаль што й ня ведала гэткiх выпадкау, дзякуючы таму, што вучыцель, ведама-ж, меу зауседы iнтэлектуальную перавагу над сялянскiмi адмiнiстратарамi i праз гэта „не пападауся“. Маючы гэткiе полiтычные грамадзянскiе правы, настаунiцтво, рэч вядомая, авi не спалохалося панаваньня большавiцкай охлократыi, бо безпрауе з iм было, безпрауе й засталося.

Голад i небяспэка за заутрашнi дзень гэтак сама засталiся неразлучнымi кампанамi народнага настаунiка. А калi узяць за прыклад нашае менскае настаунiцтво, дык тут проста за галаву ухапiцца трэба. Бесканечные зьмены палажэньня у зьвязку з пераменамi полiтычнымi, вечнае пытаньне „як быць далей“—усе гэта зрабiло палажэньне менскага настаунiцтва невыразна цяжкiм, каб ня сказаць крытычным. Гэткае палажэньне настаунiцтва i цяпер. Тут мала гаварыць i пiсаць. Трэба памагчы няшчаснаму народнаму настаунiцтву, трэба ратаваць бедных, зьневажаных зауседы культурных работнiкау. Той, ад каго гэта залежыць, павiнен ясна вызначыць далейшае палажэньне настаунiцтва, даведацца аб яго жыццевых патрэбах i знайсьцi выхад з нявымоунага гора i беднасьцi настаунiцкай. Абараняючы iнтарэсы народнага настаунiка мы гэтым самым дбаем аб долi i асьвеце будучага пакаленьня, якое ня можа цярпець ад нашае недбаласьцi, цярпець тым, што рызыкуе быць пакiнутым у тэй чорнай цемнаце, у якой пражылi дзяды i бацькi нашы. Шануйце настаунiка, бо ен варты гэтага чалавек. Але пашанай яго кормяць дауно. Дык вось падумаць трэба, каб як яшчэ й накармiць яго хлебам.

Крауцоу Макар.

Вясковые уражэньнi.

„Веска сьпiць“,—так дауно ужо казалi. Тое самае прыходзiцца гаварыць i цяпер. Ды не такое ужо дзiво, што сьпяць нашы сяляне, калi правадыры народные—вясковае настаунiцтво бродзiць, як-бы заблудзiушы у лесе. Не маючы на сабе ворчыка, яны ня ведаюць, куда iцi, як той сьляпы, згубiушы плот.

Быу цар у Расii,—гаварылi аб „величiй матушкi Россii“, Зьявiлiся эс-эры „i мы, моу, эс-эры“; прышлi бальшавiкi,—„да здравствуют советы“. Бальшавiзм мiнуу; прышлi палякi. Вясковая „iнтэлiгэнцыя“ толькi рот разявiла, каб нешта сказаць, ды так i засталася, пазяхаючы. Пачулi бо, што нягдзе есьць яшчэ Дэнiкiн. I пачалiся галасэ: „Эй, людзi! Туды, на службу!“ Няяк сумна i страшна робiцца, гледзячы на гэта. Само паустае запытаньне: для каго працуюць пасланцы народные, што нагналi сваiм бацьком лiшнiе мазолi на рукi i нiжэй сагнулi iм сьпiны?.. Кажуць: „Есьцi няма чаго, а па кусок хлеба прыходзiцца iцi усюды“. Але-ж знаем мы i такiх настаунiкау, што у цяжкiм становiшчу зьвярнулiся да народу. Разам працавалi, разам гаравалi i разам елi кусок хлеба. Бацька сыну нiколi не пашкадуе. Нажаль, такiх людзей ня вельмi многа. Iх голас трацiцца у агульным гомане. А здраднiкам народным, што толькi умеюць сьмяяцца з яго мовы i звычаеу, што ганьбяць усе створанае сваiм народам i засяваюць нiву шаленцамi, тым здраднiкам напэуна народ i скарынкi не падкiне.

Раней цi пазьней, ворчык павiнен парвацца; гэта трэба мець на увазе. Народ захоча iцi уласнаю дарогаю. За чым хвастом тагды нацягнецеся, панове?

Эх, галубочкi! Блудзячы па сьвеце i жыцьце свае загубiце.

М—ч.

З Нова-Сьвяржэнскай ваколiцы, Менск. павету.

Маленькi фэльетон.

Слова з песьнi.

(Абразок з натуры).

У школе вескi N было загадано сьпяваць песьнi. Памiж рознымi расiйскiмi марсэльезамi сьпявалi i песню беларускую: „Ад веку мы спалi“.

Спявалi, i усе iшло добра, гладка, пекна i чынна. Потым беларус-

Беларускi пiсьменнiк канца XVI в., АНДРЭЙ РЫМША.

(З курсу беларускай лiтэратуры Е. Карскага).

Бiографiчные ведамасьцi аб А. Рымшы можна знайцi у яго польскiх работах, напр. Chorographia 1595 г., гдзе аутар называе сябе лiтвiном, слугою Хр. Радзiвiла. На даунейшым беларускiм языку*), на каторым гаварыу Рымша, як i усе адукованые лiтоуцы таго часу, ен напiсау гэтакiе творы:

1) *Вершаваную Кронолёгiю* (Стихотворную Хронологiю) 1581 г., адзiны экзэмпляр каторай, надрукованы у Астрозе, пераховываецца у Пецярбургскай публiчнай бiблiотэцы. Вот гэты вершы:

Месеца сентебра по гебреиску еюль просто вресень.
Двадцать четвертого дня месеца сентебра
дороблень еросолимъ сталася речъ добра.
Месеца октовріа по гебреиску тышри просто паздерникъ.
Арха з ноимъ на горе станула на суши,
другіи потопъ не будет такъ намъ писмо туши...
Месеца ноемвріа по гебреиску марге усамъ, просто груденъ.
Жидомъ свято уставилъ тутъ царь еровоамъ,
мы о свои недбаемъ, не велмижъ добро намъ...
Месеца декавріа по гебреиску хашлеу просто проспнецъ.
В томъ месецы іс хс народился намъ,
нехто иныи тот избавилъ души самъ...
Месеца генуара, по гебреиску тебет, просто стычень.
Чужоземъские мудрьцы ха привитали,
злато ладанъ и миру яко пану дали...
Месеца февраля по гебреиску себат, просто лютыи.
Смотри якъ то голубка ноаху служила,
мы о бога недбаемъ толькобъ злость плужила...
Месеца марта, по гебреиску адаръ, просто марецъ.
Въ томъ месецы господа жиды крижовали,
собѣ лихо намъ добро тымъ з'едналп...
Месеца априля, по гебреиску нисан просто кветень.
Жидове сухо пропили чирвоное море
кормилъ ихъ богъ на пущи не было имъ горе...
Месеца мая по гебреиску іяръ просто маи.
Нои арху готуетъ божимъ повеленіемъ,
абы въ потопъ не згинулъ зъ своим поколеніемъ...
Месеца іюня, по гебреиску сыванъ, просто чырвецъ.
Ужо воды вѣсих топятъ ноах въ корабль вошоль.
Знать нжъ богу кланялся, просто ласку знашолъ...
Месеца іюля, по гебреиску тамус, просто липецъ.
Моисіи побилъ таблицы зъ приказаньем божимъ
а мы грешим што часокъ, нися страхом трвожим...
Месеца августа, по гебреиску аовъ лi бо авъ, просто серпень.
Въ томъ месецы ааронъ умеръ божіи ереи,
того собѣ наприкладъ ты попе завъжды меи...

Тут рытмованые сiлабiчные вершы разложаны па два посьле кожнага абазначэньня месяца. Лiтэратурнае значеньне iх не вялiкае; гэта скарэй вучнёускi твор. Калi павет лiчыць яго, судзячы па

*) Разумеецца, на кнiжным того часу, а не народным Раз.

кая песьня пачала рэзаць вухо некаторым асобам: Чаму беларуская і скуль яна узялася?

Пачалі дакопвацца крыніц.

Настаунік падау гэтым асобам друкованы лісток песьні.

Прачытаушы, гэтые асобы сказалі многазначнае „гм-м“, што у гэтай песьні няма нічога контр-рэвалюцыйнага і сьпяваць яе можна, але... але...—„паслухаем і патыліцу пачухаем“, бо пяецца яна троху ня так, як напісано: пераіначаны некаторые словы. Замест „трэба зладзеяу пабіць“ пяюць — „трэба навуку здабыць“.

Ад „таварыша“—вучыцеля прасілі тлумачэньня.

Вучыцель.—Па майму зданьню „трэба зладзеяу пабіць“—гэта не эстэтычна для маленькіх дзетак.

Асобы.—Не эстэтычна, а політычна, а політыку павінны цяцер ведаць і дзеці.

Вучыцель.—Па майму, таварышы, дык дзеці павінны толькі ведаць навуку, а політыкай будуць яны займацца, як вырастуць.

Асобы.—Э-гэ-гэ-гэ! Дык пэуне у вас, таварыш, і вучнёускага савету няма?!

Вучыцель.—Няма.

Асобы.—Пэуне, вы і не камуніста?

Вучыцель.—Не.

Асобы.—!!??

Вучыцель.—??!!

(Нямая сцэна трывае некалькі мінут).

Асобы.—Дык як-жа вы тут адукуеце дзяцей, хто вас тут назначыу?

Вучыцель.—Я ужо тут вучыцелем некалькі год.

Асобы.—Мабыць вы і стараржымнік?

Вучыцель.—Я у політыку не умешваюся.

Асобы.—Гэта кепска! Вы не гадзіцеся у вучыцелі, калі так. Цяцер усе павінны ведаць політыку. Мейсца вы тут мець ня можаце.

Вучыцель.—Таварышы! я астаюся бяз... хлеба... я зраблюся к... к... камуністам!

Сьлезы заблішчалі у вачох старога вучыцеля. Во што знача выкінуць слово з песьні!

Вучыцель астауся пры школе, зрабіуся камуністам, залажыу вучнеускі савет і г. д.

Голад ня цетка!

А калі сьпявалі вучні хорам „А хто там ідзе“, дык вучыцель вельмі напірау на словы „трэба зладзеяу пабіць“. Вочы у яго пры гэтым адважна блішчэлі, далоні яго сціськіваліся у кулакі: жадалося вучыцелю моцна „пабіць зладзеяу“—вядомых асоб.

З. Бядуля.

Марная надзея.

Самая популярная цяпер асоба сярод расійскага чынавенства на Беларусі гэта—Дэнікін. Паслухаць, як гэтые чыноунічкі шэпчуцца, вандзыгаючы па вуліцах і па скверах, дык выходзіць, што яшчэ пазаучора іх пан Дэнікін забрау Гомель, учора палякі перадалі яму Бабруйск, сягодня перадаюць Барысау, а заутра польскае войско ачысьціць Менск перад храбрым рэстауратарам маскоускага царызму і міласэрным збауцам гаротнага чынавенства. Кажуць, што жабрак марыць аб дукатах, а бязногі аб выперадках. Мараць аб Дэнікіну і нашые, страціушы сваю пашу на Беларусі, расійскіе чыноунікі. Цешаць яны сябе, як безнадзейна хворые, марамі, і у думках іх Дэнікін бярэ Гомель, Бабруйск, Менск, цэлую Бэларусь... Няхай-бы яны цешыліся, каб... каб „не рыскалі по городу да не смущали народ“. А гэта ужо справа вымагае таго, каб абліць іх гарачые галовы ражкай халоднай вады.

Не, паноье, ня бачыць вам свайго збауцы на Беларусі, як свайго правага вуха. Хіба ен зварьяцеу, каб іці сюды? Хіба у Гомелі ен думае аднавіць царскі трон? Хіба-ж ен ня ведае, што, сунуушыся сюды, адтрымае па карку перш-на-перш ад украінцау, потым ад палякоу, а на рэшце ад бальшавікоу? Не, панове, покі на захадзе вашае сонцо узыдзе, то раса вам вочы выесьць.

Калі ваш пан Дэнікін трапіу быу пад Кіеу, дык гэта не дзеле таго, што ен мысьліу паставіць там царскі трон (царскі трон можа быць толькі у Маскве,—у другім месцы паветро перашкаджае), а, перш-на-перш дзеле таго, што туды пасунула яго ваенная доля, а потым жаданьне адабраць у бальшавікоу хлеб і пажывіцца самому. Думкі Дэнікіна, як магнусам, цягне Масква, а да Масквы яму далькоа. Покі трапіць ен да Масквы, дык разьляціца парахнею, як Колчак пад Казанью.

Абдумайце свае палажэньне, панове чыноунікі і вы „тоже белоруссы“. Ня быць вам ужо прадсядацелямі земскіх, гарадзкіх і паветавых упрау.

Я. Ліхадзіеускі.

Політычные навіны.

Бальшавікі аб страце Кіева.

„Известия В. Ц. И. К.“ пішуць, што Кіеу быу адданы дзякуючы таму, што у бальшавікоу дрэнная была арганізацыя. „Нашыя часьці,—піша газэта,—у працягу некалькіх дзен былі без харчоу. Аб рэволюцыйных карах ня было гаворано. Ня было контролю, ня было арганізацыі і моцнае улады. У Кіеве цяпер знаходзіцца Петлюра і Дэні-

---

апошняму радку і некатораму знаемству аутара з жыдоускаю мовай, творам вучыцеля, ен у кожным выпадку носіць характар школьнай работы, а не навуковай. Нам гэты верш цікавы з другога боку: пры агульна прынятых і жыдоускіх назвах месяцау тут усюды прыведзена і простанародная назва („просто“), цяпер ужо забытая. Ужываные цяперашнімі беларускімі пісьменнікамі назвы месяцау прыдуманы імі самымі (? Рд.) і далёка не заусюды трапные і, у кожным разе. ня зусім зразумелые. Ці ня лепш вярнуцца к даунейшаму?

2) А. Рымшу належыць верш на гэрб Е. Валовіча у зборніку 1585 г., надрукованым у віленскай друкарні Мамонічау: *„Генадія Патріярха... діалог или самодруга розмова“*. На адвароце загалоунага лісту—гэрб і напіс: „На гербъ яспевельможного пана остафея воловича, пана веленского и прочыхъ“. На 2-м лісьце:

Што двѣ стрѣлы,
Што врубы, што лелеи значат,
то вси люди мудрые вельми
гораздъ бачать.
Которыхъ зацныи тот дом
за гербъ уживаеть.
Вѣръ мнѣ, пж тамъ господу, цнота свою маеть.

3) Нарэшце А. Рымша зьмесьціу эпіграму вершам у Літоускім Статуце 1588 г. пад гэрбам падканцлера князьства Літоускага, Л. Сапегі. Тут маецца апісаньне гэрбу і пажаданьне доугага жыцьця Сапегам. Верш 13-складовы сілабічны, пачынаецца з агульнай развагі:

Вьсе можемъ своимъ окомъ, лацно обачити,
Дольжыню и шырокость, шнуромъ позначати,
И чоловека можемъ, познати по твары,
Если въ собе не маеть, лишнее привары,
Але где цнота собе, обрала оселость,
Тамъ ростропъ естъ до всего, и мужьская смелость...

Посьле апісаньня гэрбу і азнакі значэньня кожнага сімбалу, выказваецца пажаданьне:

Живете жъ сапегове, вси въ многие лета,
Ваша слава слыть будеть, покуль станеть света,
Подавайте жъ потомъкомъ, што маете зъ предъковъ
Ведже и вашихъ цныхъ справъ, въвесь светъ полонъ светковъ.

Абодва прыведзеные вершы з нашага пагляду ня вельмі поэтычны і навет ня зусім саупадаюць з прадстауленьнем аб назначэньні паэты і поэзіі; але наш аутар подлег звычаю свайго веку, калі удыганьне перад вяльможнымі прадстаунікамі прасьветы, каторые давалі кошты на друк, было дзелам звычайным. Але і цяперашніе нашые пасьвяшчэньні у кнігах, асабліва асобам высокапастауленым. не далека адышліся ад вершапісцау XVI—XVII вякоу. Мы прывялі адрыукі вершау А. Рымшы, маючы на увазе так сама пазнаеміць з даунейшым беларускім языком*), вершазлажэньнем і яго правапісам.

(Падау да друку аутар).

*) Кніжным. Рэд.

кін, якіе ня могуць пагадзіцца паміж сабою. Іх часьці шмат дзе адрэзаны ад галоуных сілау. Фактычна у цяперашні момэнт уся Украіна падобна да катла, які кіпіць. У некаторых мейсцох пануе рэволюцыйны меч, а у іншых мейсцах пануе контр-рэволюцыйная зараза".

Ультыматум Антанты немцам.

ПАРЫЖ. 10—IX. Клемансо запрапанавау Найвышэйшай Радзе прад'явіць немцам новы кароткі ультыматум з жаданьнем безумоунага выкананьня артыкулу 61.

Конфэрэнцыя у Рызе.

БЭРЛІН 10—IX. „Тэлеграф Уніон" паведамляе з Лібавы, што у найбліжэйшые часы у Рызе адбудзецца конфэрэнцыя міністрау ваенных і справау заграничных: Лівоніі, Эстоніі і Літвы. Галоунаю мэтаю конфэрэнцыі есьць утварэньне саюзу дзяржавау, паустаушых на усходніх краех. Гэты плян не мае сымпатыі сярод украінцау. Тэндэнцыя саюзу проціняменкая.

Літва і Ліга Народау.

ЛІОН. 9—IX. З Бэрна паведамляюць: Нота літоускага бюро прэсы паведамляе, што у прысутнасьці грамады выдатных асобау літоускіх і заграничных д-р. Сьлімнос склікау вялікі сход з мэтаю утварэньня нацыянальнага камітэту. Спэцыяльнай камісіі даручано заняцца справаю уступленьня Літвы у Лігу Народау і зьвязаньня зносін з народамі, якіе уходзяць у Лігу.

Перагаворы бальшавікоу з Антантаю.

НАУЭН 9—IX. Петраградзкая работвіцкая і салдацкая рада упаважніла народных камісарау пачаць мірные перагаворы з Антантаю на падставе яе прапазыцыяу.

Адход ангельцау з пауночнае Расіі.

ЛЕНДАН, 12—IX. Агэнтство Рэутэра абвяшчае, што ангельскае войско саусім пакіне пауночную Расію у канцы верасьня ці у пачатку кастрычніка. Усе пасольствы і консуляты як ангельскіе, так і іншых дзяржавау пакінулі ужо Архангельск на прайшоушым тыдні.

Кандыдатура на прэзыдэнта Злучаных Штатау.

ВЕНА. 13—9. Корэспондэнцкае бюро паведамляе з Лендану, што рэспубліканская партыя выставіць кандыдатуру гэн. Леона Воода на пасаду прэзыдэнта Злучаных Штатау.

Кіеу у руках Дэнікіна.

ВАРШАВА. 13—IX. Паводлуг вестак, што бальшавікі нібыто ізноу занялі Кіеу належыць зазначыць, што па адтрыманых тутака вестках гэткая пагаласка не мае грунту. Армія Дэнікіна ня толькі утрымала у сваіх руках Кіеу, але заняла ужо лінію: Знаменка—Белая-Царква—Фастоу.

Юдэніч згінуу.

БЭРЛІН. 13—IX. Паведамляюць з Мітавы: Большая частка корпусу гэн. Юдэніча акружана бальшавіцкім войськам. Што сталося з гэн. Юдэнічам няма ведама. Пасьля гэн. Юдэніча галоуную каманду заняу гэн. Родзянко.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЬЦЕ.

Беларуская гімназія. З пазваленьня Ураду у Менску па Аляксандраускай вул., у д. № 32 адчыняецца 8-мі клясовая беларуская гімназія для сумеснага навучаньня хлопцау і дзеучат.

Навукі будуць выкладацца усе тые, што і у другіх гімназіях з асабістаю увагаю на свой родны край. Выкладовая мова беларуская, апроч выкладаньня чужых моу і літэратур.

Плата за першые паугода 150 руб., каторые падаюцца—50 руб. пры запісу, а 100 руб. у першы тыдзень вучэньня.

Запіс адчынены у канцэлярыі гімназіі па Аляксандраускай вул., у д. № 32 с 15-га гэтага верасьня. Запісвацца можна кожны дзень, апроч сьвят, ад 10 гадз. па 2-ую.

Паварот Намесьніка Гэн. Камісара. 14-га г. месеца вярнууся у Менск камісар округу п. Ул. Рачкевіч з падарожы у Койданаво, Новы-Свержэнь, Шацк і Бабруйск. Мэтай падарожы было абсьледаваньне на мейсцы адміністрацыйнага апарату. Ва усіх памяненых мясцовасьцях п. камісар округу прыймау дэлегацыі ад усіх нацыянальнасьцяу.

Баранавіцкі павет, які складаецца з 11 валасьцеу Навагрудзкага павету і 6 вал. Слуцкага далучаецца да Менскага округу.

Упрауленьне Л.-Р. ж. д., як мы даведаліся, астаецца у Менску. На службе будуць астаулены главным чынам спэцыялісты палякі, а усім астатнім дасца срок, каб вучыцца па-польску. Беспрацоўные адтрымаюць гэтымі днямі падмогу з мільённага фонду, толькі што асыгнованага жалезнадарожнікам і пачтавіком Менскага вузла.

Б. сіроцкі суд гэтымі днямі злучаецца з б. дваранскай апекай, на чале стане б. старшыня сіроцкага суда Эйгірд.

Проці хлебнай спэкуляцыі, якая яшчэ ня кончылася, у хуткім часе будуць прыняты належачые меры харчовай арганізацыяй польскай улады.

Газа. Гэтымі днямі пачнецца выдача газы. Магістрату удалося дастаць вялікую партыю гэтага прадукту па 50 кап. фунт, дзякуючы чаму насяленьню будзе адпускацца па 60 кап. фунт.

У 1-м пазычкова-ашчодным Т-ве у зьвязі з маючым быць адчыненьнем народнага беларускага коопэратыунага банку, у хуткім часе аднауляюцца опэрацыі по выдачы пазычак ваколічнай беднаце. Кліентура гэтай установы даходзіць да 3½ тыс. засмпчыкау фурманоу, рамесьнікау, чыгуншчыкау, дробных домауласьнікау і інш.

Самы больны разьмер пазычак на асобу—1000 руб.

Перашыука палатна на вучастку Вільня—Менск канчаецца, у самым хуткім часе будзе адкрыта простая комунікацыя (цяпер яна ідзець кружным шляхам праз Баранавічы).

Сярод настаунікау. Сельскіе настаунікі і настауніцы Менскага округу ужо другі месяц, як жывуць бяз пэнсіі.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР.

Ачуняушы пасьля моцнага распаду у часы панаваньня у нас бальшавікоу, тэатр наш прадстауленьнем у нядзелю „Паулінкі" Я. Купалы дае знаць аб сабе першы раз за увесь час пасьля заняцьця Менску палякамі. Вядомая камэдыя Купалы у выкананьні нашых маладых аматарау-артыстау (Т-во працаунікоу Беларускага Мастацтва) прайшла даволі гладка. Панна Зароская (Паулінка) саусім у сваей ролі. Натуральная, засьцянковая шляхцяначка, яна вяла сваю ролю крыху натхненна але праудзіва. Шкада толькі, што у песьнях яе гладкі машастовы голас зьвінеу слабавата. Затое, непакрыуджаная прыродаю, артыстка, як мае быць выгрывае сваею фігураю, жывою, выразнаю мімікаю і поуным драматызмам, у канцы пьесы. Добраю параю для яе быу п. Галубок (Быкоускі). Адсутнасьць оркестара давала сябе чуць. Полька прайшла занадта шпаркім тэмпам, хаця зрабіла на публіку моцнае уражэньне, ажно артысты мусєлі выступіць на „біс". Ад бязсьмертнае нашае „Лявоніхі" уражэньне было яшчэ мацнейшае. Музыку заменьвау хор п. Цяраускага, які пасьля спэктаклю выканау шмат сольных і харавых номэроу, куды увайшлі новые народные песьні: „Палі у печы", „Ой пьяна я пьяна" і уласны „Гымн працаунікоу Беларускага Мастацтва".

Можна сьмела сказаць, што вядомы гэты хор з кожным разам ідзе у гару і толькі матэрьяльные недастаткі не пазваляюць яму разьвінуцца на усю моц. Пажадаем яму і у гэтым сэнсе стаць на ногі, каб можна было абьезьдзіць нашы сонные провінцыяльные куткі, а мо' й за межамі Беларусі ня грэх было б паказацца, бо паказаць, здаецца маем што.

Можам-толькі выказаць пажаданьне і надзею, што сьледам за „Паулінкаю" нашы маладые артысты не заставяць доуга чакаць на чарговую пьесу свайго рэпэртуару.

Знаемы.

Паведамленьне Польскага Гэн. Штабу.

Ад 11 верасьня 1919 г.

ФРОНТ Літ.-БЕЛАРУСКІ. Посьле сільнай артылерыйскай падгатоукі нашы пяхотные адзелы перайшлі р. Бярэзіну і занялі гор. Барысау, узяушы многа палонных, шмат зброі і ваеннага матэрыялу.

Атака на Барысау моцна падтрымлівалася нашаю артылерыяй, каторая, перайшоушы Бярэзіну, ударыла у тыл чырвонай арміі у районе Халапенічы—Шабры—Крупкі.

На поудні ад Лысны мы адбілі атаку з вялікімі стратамі для працуніка і контр атакаю адкінулі яго за лінію р. Анты.

Ад 12-га верасьня 1919 г.

ФРОНТ Л.-БЕЛАРУСКІ. На пауночнай дзяляншы вораг, сьцягнуушы значные сілы навеу сільные атакі у районе ад Копляп да Дрысы; ідуць заузятые баі. На іншых дзялянках без перамен.

Ад 18 верасьня 1919 г.

ФРОНТ Л.-БЕЛАРУСКІ. У районе Копляп і Краслаукі з неаслабнай сілай ідуць баі. На усход ад Краслаукі чыннасьць нашай кавалерыі пры дапамозе пяхоты прывяла да заняцьця ліні р. Дзьвіны да Дрысы уключна. Узята колькі сот палонных 15 кулямэтау. Атакі працуніка у районе оз. Шо і Шада, як і на Бярэзіну адбіты з крывавымі стратамі для ворагау. На другіх участках спакойна.

Рэдактар-выдавец
Ядв. ЛУЦЭВІЧ.

З дазвал. Цэнзуры. Друкарня Інвалідау, Менск.